

Dette valget er et verdivalg

Taler
Jens Stoltenberg

Dato
21 juli 2007

Sted
Utøya

Omstendigheter
AUFs sommerleir

- 1 Det blir ikke sommer uten Utøya! Jeg var her første gang i pinsa i 1974, da jeg
var 15 år. Så har jeg vært her hver eneste sommer siden. Utøya er sommerens
viktigste talerstol. Når jeg kan si det hvert år, er det en grunn til det: Det er sant.
AUF er Norges viktigste ungdomsorganisasjon. Jeg er stolt av å være leder i et
5 parti som har en ungdomsorganisasjon som AUF.

- AUFs sommerleir på Utøya er annen hvert år et viktig startpunkt for
valgkampen. I år er det kommunevalg. Det betyr at det ikke er ett, men 431 valg
som skal vinnes over hele landet. Mange steder er den store debatten lokal - om
10 veien skal gå den eller den traseen eller for og mot kulturhus. Men vi må hele
tiden minne velgerne våre på at dette valget er et verdivalg. Det er et valg mellom
fellesskapsløsninger og de som tror på privatisering, konkurranse og anbud.

- På 1980- og 90-tallet hørte vi fra høyrekreftene at den sterke velferdsstaten var
15 gammeldags og utgått på dato. Vi ser at det motsatte er tilfellet. De nordiske
landene, med våre sterke velferdsstater og sterke fagforeninger, er blant de
landene som lykkes best. Det er fordi gode velferdssamfunn gir muligheter til de
mange, ikke bare de få. Spleiselaget i velferdssamfunnet skaper ikke bare
rettferdighet og valgfrihet. Det gir også økonomisk framgang. Vi blir gode både
20 til å skape og å dele. Det er nettopp fellesskap som gjør oss i stand til å møte nye
tider. Dette viser at vår ide om mer fellesskap, om at alle skal med, er
framtidsrettet. Det er solidaritet som er moderne! Det er vårt viktigste budskap.
Jeg håper årets Utøya blir et viktig avspark i denne verdivalgkampen fram til 10.
september!

25

Ingen vinner valg på takknemlighet. Vi vinner aldri på det vi har gjort, men på
det vi skal gjøre. Samtidig gir det troverdighet til våre valgløfter at vi viser at vi

holder det vi lover. Vi gjør det vi sa vi skulle gjøre. Derfor har jeg lyst til å bruke
30 noen få minutter på å snakke om hva vi har fått til i regjering.

Vi gjør det vi sa vi skulle gjøre:

Jeg er opptatt av at regjeringen skal oppfylle løftene vi ga til velgerne. Etter snart
35 to år vi godt i rute. Vi gjør en forskjell.

Vi bruker de store pengene på velferd - ikke på skattelette

Vi bruker de store pengene på de store oppgavene, som oppvekst, kunnskap og
40 omsorg. Folk merker en forskjell i hverdagen. Vi har så langt styrket
eldreomsorgen og skolen gjennom å øke kommunenes inntektsnivå med 14,5
milliarder kroner siden vi overtok. 7800 nye årsverk i eldreomsorgen - og det
store flertallet av disse har fagutdanning. Vi er foran skjema ift til målet om 10
000 flere i eldreomsorgen. Skolene får nå flere lærere og mer utstyr.

45 Rekordsatsing på barnehageutbygging. Mål om 22 700 nye plasser i 2007, mot
for eksempel 7 400 i 2003. Vi skal gjøre alt vi kan for å sikre full
barnehagedekning ila 2007, og vil gjøre det vi kan for de kommunene som
henger etter.

50

Dette har vi fått til, fordi vi sier nei til Høyre og Fremskrittspartiets
skattelettepolitikk. Vi har holdt valgløftet om å holde skatte- og avgiftsnivået på
2004-nivå. Dette gjør at regjeringen nå har 13 mrd. kroner mer til rådighet hvert
år resten av denne stortingsperioden, enn hva vi ville hatt med fortsatt Bondevik
55 II- regjering.

Vi styrker fellesskapsløsningene, og går imot privatisering av viktige
60 velferdsoppgaver.

Vi har lagt til rette for flere arbeidsplasser i hele landet.

Det har aldri vært flere i jobb i Norge enn nå og ledigheten er lavere enn på 20
år.

65

Vi styrker arbeidstakernes rettigheter.

70 Vi har stoppet svekkelsene av arbeidstakernes rettigheter i arbeidsmiljøloven som Bondevik II-regjeringen fikk vedtatt med Fremskrittspartiets støtte. Vi har innført nye sterke tiltak mot sosial dumping. Alle som jobber i Norge skal behandles ordentlig, uansett hvor de kommer fra.

75 Vi fører en aktiv utenrikspolitikk og øker Norges internasjonale engasjement.

På denne sommerleiren har dere løftet Midtøstenkonflikten som en av de viktigste sakene. Her har regjeringsskifte gitt Norge en tydeligere stemme og ny
80 handlekraft.

Jonas var her i går og fortalte hva regjeringen og Norge gjør. Jeg vil også understreke viktigheten av det arbeidet AUF gjør. Dere har kontakt med både palestinske Fatah youth og israelske Labour Youth. Det er viktig. Sluttes vi å
85 snakke sammen finner vi aldri en løsning.

Akkurat nå er dere spesielt opptatt av de palestinske politiske fangene - og har en egen kampanje på Utøya for å få løslatt palestinske fanger. Det er et viktig engasjement. Spesielt er dere opptatt av Hussam Shaheen - internasjonal
90 sekretær i Fatah Youth - og som har vært her på Utøya flere ganger og som har mange venner i AUF og Arbeiderpartiet. Vi følger hans situasjon spesielt nøye.

Det er mange ting jeg gjerne skulle tatt opp her, men jeg har bestemt meg for å bruke resten av denne talen på to viktige ting: klima og skole.
95

Alle vi som er her er enige i at er vår tids mest alvorlige sak og at det haster med handling.

Jeg er glad for at den forståelsen sprer seg - det er nå bred enighet også blant
100 verdens ledere om at klimaproblemet er et stort problem. Det så vi senest på G8-møtet. Dette er nytt, senest i fjor var det ikke slik.

Norges rolle som foregangsland i miljøpolitikken er bekreftet denne våren.

105 Først med historiske vedtak på Arbeiderpartiets landsmøtet. Klimameldingen

følger opp dette, der vi lanserer verdens mest ambisiøse klimapolitikk.

Norge skal overoppfylle sin del av Kyoto-avtalen med ti prosent innen 2012.

110 Norge skal forplikte seg til å kutte de globale utslippene av klimagasser tilsvarende 30 prosent av Norges utslipp innen 2020. Norge skal ta ansvar for å redusere de globale utslippene av klimagasser tilsvarende 100 prosent av egne utslipp innen 2050. Dette vil gjøre Norge karbonnøytralt.

115 Vi skal gjøre mye ute og mye hjemme.

Vi er allerede i gang med mye godt arbeid her i Norge gjennom skikkelig satsing på tog, på alternativ energi og nye krav til energisparing.

120 Vi har igangsatt tidenes CO₂-rensingsprosjekt på Mongstad. Og nå ser vi på mulighetene for å ta i bruk vinden til havs - noe som kan bli vårt neste krafteventyr.

Det er flere grunner til at vi skal ta tak nasjonalt.

125

For det første er det viktig for utvikling av ny teknologi. Norge er ledende i verden på kraftteknologi. Dette fortrinnet må vi bruke i utviklingen av ny teknologi for bedre og renere energiproduksjon og for å utvikle renseteknologi.

130 For det andre kan vi være med å sette eksempel for andre, ved å vise at vi tar ansvar og investerer i klimaet.

Vi skal følge opp det gode arbeidet vi har igangsatt og sette i gang nye tiltak.

135 Så skal vi også gjøre mye ute.

Kamp mot klimaendringer er også kamp mot fattigdom. Vi må stille opp slik at de fattige landene i verden kan kutte sine klimautslipp og bidra med teknologi som gjør at de kan hoppe over de mest forurensende trinnene i sin vei ut av
140 fattigdom.

Vi bør legge inn stor innsats i utlandet av flere grunner:

Større og raskere utslippskutt. Spesielt i mange utviklingsland og flere av EUs

nye medlemsland kan vi få store kutt utslippene av klimagasser til lave kostnader. Bruker vi pengene i disse landene kan vi få til mye større reduksjoner enn om all vår innsats settes inn i Norge. Miljøbonus. Det skjer ved at også utslippene av andre farlige forurensende stoffer, som svovel og sot, kuttes når vi iverksetter klimatiltak i utviklingsland. I vår var jeg i Kina. Der besøkte vi et område hvor alle fyrte med små, ineffektive kullover som hadde store utslipp både av CO₂ og støv. I følge Verdens helseorganisasjon (WHO) er det rundt 400 000 kinesere som dør hvert år av forurenset luft fra primitive kullovner. Nye beregninger fra CICERO tyder på at tallet kan være så høyt som mellom 800 000 og 3,5 millioner. Enkle og energieffektive ovner vil derfor ikke bare føre til lavere klimautslipp, det vil også redde mange tusen mennesker fra for tidlig død. Fattigdomsbekjempelse. Vi sørger for massive overføringer av kapital, kunnskap og teknologi fra de rike til de fattige landene når rike land investerer i miljø- og renseteknologi i fattige land. Det vil løfte mange millioner mennesker ut av fattigdom. Ny avtale. De rike landene må ta regningen for utslippsreduksjoner i fattige land dersom vi skal få på plass en ny og forsterket Kyotoavtale der fattige land påtar seg tallfestede utslippsreduksjoner. De fattige landene vil ikke godta en avtale som bremser deres ferd ut av fattigdom fordi vi har fylt opp atmosfæren med CO₂ på vår utvikling fra fattigdom til velferd. Vi må betale for å få en ny avtale og fordi det er rettferdig.

Å betale for rensing i andre land er ikke å "kjøpe seg fri" slik noen framstiller det. Hensikten er ikke å spare penger. Hadde målet vært å spare, ville vi rett og slett latt være å sette store klimamål. For klimaet betyr det ingenting om utslippene kommer fra Bergen eller Beijing. Kyoto-mekanismene er laget nettopp for å sette verden i stand til å kutte utslippene mest mulig på kortest mulig tid.

Vi må samtidig være sikre på at de ordningene vi går inn for faktisk gir det resultatet vi ønsker: reduserte utslipp og fattigdomsbekjempelse.

Klima også en viktig sak i valgkampen. Løsningen på klimaproblemet er summen av det vi gjør. Vi redder ikke isbjørnene ved at en person blir flinkere til å skru av lyset. Det er når alle bidrar at det betyr noe.

Vi må legge til rette for at alle kan leve mer miljøvennlig - enten det betyr mer bruk av kollektivtrafikk, mer energieffektive bygg eller bedre håndtering av søppel.

185 Derfor betyr det noe hva som gjøres i hver enkelt kommune. Arbeiderpartiet går derfor til valg på at vi skal ta ansvar for klimaet - også lokalt.

Vi går inn i en valgkamp der slagordet er "alle skal med".

190 Ingen områder er så viktig å lykkes med for å nå dette som skolen.

Om vi får til å skape et felleskap der alle er med står og faller på om vi klarer å lage en skole der alle er med - der alle får til.

195 Vi skal lage verdens beste skole. En skole som løfter de svakeste og en skole hvor de som har spesielle talent får utvikle seg.

Skolepolitikk er og har alltid vært en av de viktigste sakene for Arbeiderpartiet.

200 Kunnskap var vår vei til endring. Allerede i Arbeiderforeningene i 1850, med Marcus Thrane i spissen, krevde reform i skolevesenet for å sørge for at alle barn fikk en god skolegang, uavhengig av hvor de var fra.

Kunnskap er viktig for et samfunns evne til å skape og til å finne nye løsninger.
205 Det er også helt avgjørende for å utjevne forskjeller, å gi folk muligheter, for å dele.

Arbeiderpartiet har alltid vært et skoleparti. Vi har en stolt historie med oss. Arbeiderbevegelsens viktigste seier har vært at utdanning nå er for alle, ikke bare
210 en utvalgt overklasse.

Kunnskap skulle være for de mange, ikke bare for de få.

Historien om det forrige århundret er historien om en utdanningsrevolusjon.
215

Ved begynnelsen av århundret var høyere utdanning forbeholdt menn fra byene som tilhørte overklassen.

Ved slutten er kvinnene i flertall, studentene kommer fra hele landet og vi får
220 stadig flere med annen etnisk bakgrunn enn norsk. På Universitetet i Oslo er noen av de flinkeste studentene jenter fra Asia som studerer medisin.

225 I gjenoppbyggingen av landet etter krigen var det å gi alle barn i Norge et likeverdig skoletilbud - enten de bodde på landet eller i byen og uavhengig om foreldrene var fattige eller rike - en av de aller viktigste oppgavene.

Før det var det tusenvis av 15-åringer hvert år som ikke hadde noe å gå til når sommeren etter ungdomsskolen var over. Da jeg var skoleleder i AUF var det 230 årlig kamp om høsten for flere skoleplasser. Det var en av AUFs viktigste saker. I 1994 kom reformen som ga rett til vgs. Nå har alle rett på treårig vgs.

1973: 76 000

235 2005: 160 000

I 1997 ble det ti års skoleplikt for alle og skolestart for 6-åringene.

240

Og vi kan se på tallene for antall studenter.

I 1957 var det 6822 studenter i Norge.

245 I 1977 var det 39306.

Nå er det over 220 000 studenter som er i gang med høyere utdanning.

Muligheten er der for alle.

250

Neste trinn er å få enda flere til å bruke den.

Vi har opplevd et stort skifte de siste 50 årene. Vi har fått til veldig mye, men vi er ikke i mål.

255

Mens foreldrene før i tiden var redd for at ungene ikke var gode nok for skolen, er foreldre i dag bekymret for at skolen ikke er god nok for akkurat deres unger.

Dette skal vi ta på alvor.

260

Dagens skole har to store utfordringer:

265 skolen har for lav kvalitet på noen områder - elevene lærer ikke nok. Norske
elever trives godt på skolen, men for mange leser for dårlig og vi ligger ikke der vi
ønsker på nivå for matte og engelsk. skolen klarer ikke å utjevne forskjeller -
ballasten hjemmefra avgjør fortsatt for mye

270

Derfor legger jeg i dag fram Arbeiderpartiets 5 punkter for verdens beste skole.

Mer kunnskap - flere skoletimer

275 Arbeiderpartiet vil ha et utdanningssystem med høye ambisjoner på vegne av
alle barn og unge. Vi vil ha mer kunnskap i skolen. Da må vi utvide timetallet i
norsk, matematikk og engelsk. Det skal denne regjeringen sørge for.

280 Vi vil ha lærere som er mer spesialiserte inn mot fag og hovedtrinn, og mer
systematisk etter- og videreutdanning av lærere. Heldagsskole - SFO og
leksehjelp til alle

Arbeiderpartiet vil gjennomføre heldagsskolen på barnetrinnet.

Vi vil også arbeide for en time gratis skolefritidsordning hver dag. Sammen med
utvidet timetall skal et godt SFO-tilbud med fysisk aktivitet, frukt og grønt og
lek være en del av skoledagen.

285

Med mer SFO inn i skolen vil timebehovet ellers bli mindre, SFO blir dermed
også billigere for foreldrene på denne måten.

290 Alle barn skal ha rett på leksehjelp. Den enkelte elev skal ikke være avhengig av
om foreldrene kjenner til Ibsen eller Pythagoras for å klare leksene sine. Alle skal
få mulighet til å få god hjelp.

Regjeringspartiene vedtok i revidert nasjonalbudsjett 2007 23 millioner kroner
til forsøk med utvidet skoledag.

295

Gratis skolegang - gratis lærebøker

300 Skolen skal være gratis. Det kan ikke være sånn at foreldres betalingsevne skal
styre hva elevene får være med på - enten det er leirskole eller teaterbesøk- eller
hva slags materiell de skal få. Derfor gir vi mer penger til skolen gjennom mer

penger til kommunene.

305 Og derfor sørger vi nå for gratis skolebøker, med oppstart for 2. klassingene nå i høst. Vi gjeninnfører gratis læremidler i videregående skole - og nå lovfester vi ordningen - slik at det skal bli vanskeligere å fjerne den hvis vi mot formodning får et annet flertall ved neste korsvei. Vi vil ikke lenger ha det slik at de med dårlig råd hjemme må møte opp og be om stipend for å ha råd til skolebøkene sine. Nå blir det likt for alle.

310

Jeg vil takke AUF for at dere år ut og år inn har kjempa for gratis skolebøker. Kamp mot frafall - ulik undervisning for ulike elever

315 Vi må vinne kampen mot frafall i skolen. Det er altfor mange som ikke fullfører vgs. En av fire avbryter videregående opplæring. 96 prosent av ungdomskullene begynner i videregående opplæring, men fem år etter start har en av fire ikke gjennomført.

320 Vi vet at de som ikke gjør det så bra på skolen står i mye større fare for å droppe ut. Derfor må vi sørge for at skolen gjør at også disse opplever mestring. De som faller fra er flest gutter, det er flest på yrkesfag og det er flere med minoritetsbakgrunn. Vi vet at det i deler av Oslo er sånn at 40 prosent ikke fullfører på normert tid, mens det i noen utsatte grupper er opp mot 60 prosent frafall.

325

De som har problemer med økt teori på ungdomskole og i videregående opplæring skal få mer variert undervisning, og det må utvikles læringsarenaer hvor elever med praktiske talenter får oppleve mestring. Det betyr at vi vil styrke fagutdanningen og få større fleksibilitet slik at flere unge kan ta fagbrev over 330 flere år, eller deler av fagbrev.

335 Dette innebærer at ungdom som etter ungdomsskolen ikke ønsker å starte med to nye år med skole skal kunne få en mer praktisk opplæring i bedrift og få et kompetansebevis på det, et praksisbrev. Og vi vil ha flere lærlingeplasser. I fjor ble det inngått 1000 flere nye lærekontrakter enn i året før. Nå er det for tidlig til å ha noen sikker formening om resultatene i år, men mange av fylkeskommunene er optimistiske.

Rådgivningstjenesten i ungdomsskolen skal bli bedre (bevilgninger med 15

millioner kroner i RNB 2007), og alle fylker skal ha karrieresentre slik at elevene får gode råd om yrkes- og utdanningsvalg. En inkluderende skole - minoritetsrådgivere på skolen

345 Vi vet at elever med en annen bakgrunn enn norsk sliter mer i skolen.

Barn lærer av andre barn. Foreldre som flytter beholder sin dialekt. Barn som flytter lærer seg den nye. Det gjelder norske barn og det gjelder andre barn. Derfor er det å få barn til å gå i barnehage helt sentralt for å lykkes med en
350 inkluderende skole.

Vi får en ny underklasse dersom vi ikke sørger for at disse barna kommer ut av grunnskolen med gode språk- og allmennkunnskaper og får et godt utgangspunkt for et videre utdanningsløp.

355

Nå setter vi i gang arbeidet med å ansette egne rådgivere for minoriteter i vgs. Skoler med høy andel innvandrere, over 20 prosent, skal ha egne rådgivere som kan veilede disse elevene spesielt gjennom videregående skole. Dette har vi satt av penger til nå og disse rådgiverne vil bli ansatt i løpet av høsten.

360

Overbygningen for alle disse punktene er vår tro på at en sterk og god offentlig fellesskole er det beste for fellesskapet.

Arbeiderpartiet vil videreutvikle og gi mer penger til den offentlige fellesskolen, og si nei til kommersielle private skoler.

365

En god felles skole er det viktigste virkemiddelet for å sørge for at alle barn uansett bakgrunn får muligheten til å utvikle sine talenter og skape sine egne liv.

370

Den offentlige skolen skal ha god kvalitet, og kvalitet koster. Derfor sier vi at bunnen er nådd for den offentlige skolen, og vi vil fortsette å styrke skolene gjennom en bedre kommuneøkonomi.

375 Det er også her vi ser de store forskjellene i politikken. Det går tydelige skiller mellom oss og høyresiden i skolepolitikken:

I. Skatt eller skole - Til tross for at skole var en hovedsak for Høyre i

380 valgkampen 2001, var det ikke noen satsing på skole under Bondevik-regjeringen. Slagordet "skatt og skole", var blitt til skattelette eller skole.

De fjernet gratis skolebøker i videregående skole - sammen med Frp.

385 De ga for lite penger til kommunene, slik at det ble mindre ressurser til skolene.

En budsjettundersøkelse fra Kommunenes Sentralforbund for 2005 viste at mer enn 5 av 10 kommuner mente de måtte kutte i grunnskolen.

390 II. Offentlige eller private skoler - frislippet høyresiden la opp til da de satt med makten viser hvordan de vil ha et to-delt skolesystem; ett som ville skapt økte forskjeller. OECD har vist at land med fritt skolevalg har store sosiale forskjeller og prestasjonsforskjeller mellom skolene.

395 III. Gratis skolebøker eller dyre skolebøker - vi fikk i gang gratis skolebøker sist vi hadde makt. Høyresiden stoppet ordningen og solgte bøkene.

IV. Heldagsskolen eller kortidsskolen - vi vil ha mer kunnskap, mer fysisk aktivitet og flere timer inn i skolen. Det koster penger. Deres mål om skattelette
400 står i veien for dette.

V. SFO eller hjemmевærende foreldre - vi mener det offentlige skal legge til rette for at ungene har et trygt og godt tilbud etter skoletid. Frp vil fjerne all offentlig støtte til SFO. De viste og sitt sanne vesen da de foreslo at foreldrene
405 selv skulle organisere skolefritidsordningen.

Det handler om fellesskap, om at alle skal med - eller om de sterke skal gå foran og resten får klare seg som de kan. Der er vårt svar klart.

410 Det er få uker igjen til kommunevalget. Den valgkampen må vi begynne nå skal vi klare å få et rød-grønt Norge også på kommune-nivå. Vi skal beholde Trondheim og ha igjen Oslo og Bergen. Vi skal holde på og styrke Ap-bastionene og erobre nye ordførerposter. Dette klarer vi ikke uten at de unge velgerne er på vårt lag. AUF gjør en kjempejobb med å få kommunepartier,
415 fylkespartiene, landspartiet og regjeringen til å følge opp deres saker og viktige ungdomssaker. Det er AUFs jobb å få spredd til ungdom hvorfor Ap er det beste ungdomspartiet. Vi trenger dere ute på skolene med skolelag og

420 skolevalgkamp. Vi trenger dere på universitetene og høyskolene. Og vi trenger
dere i partiorganisasjonen for å få litt kreativitet og fart på jobbinga! Et AUF i
valgkampform er nærmest uslåelig. Valgkampen trenger dere! Lykke til.

425

Kilde

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/smk/Statsministerens-kontor>

Emner

Partipolitikk, Årsmøtetale

430

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/dette-valget-er-et-verdivalg>

435

440

445

450

455